

Õiguskantsleri Kantslei
Kohtu 8
15193 TALLINN

01.04.2025 nr 21.3-1.2/05085

Parkimiskaardi väljaandmise menetlus sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregis

Palun õiguskantsleril kontrollida sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri pidamisel Sotsiaalkaitseministeeriumi ja Sotsiaalkindlustusameti tegevuse kooskõla liiklusseaduse, sotsiaalseadustiku üldosa seaduse, sotsiaalhoolekande seaduse, avaliku teabe seadusega ja isikuandmete kaitse üldmääruse nõuetega.

Olukorra kirjeldus

Liiklusseaduse (LS) kohaselt on kohaliku omavalitsuse (KOV) kohustus korraldada liikumispuudega ja pimedat inimest liiklemist ja neid teenindavate sõidukite parkimist ning liikumispuudega inimeste juhitavate sõidukite parkimist (§ 166). Liikumispudega või pimedat inimest liiklemise tagamiseks peab KOV talle andma parkimiskaardi valdkonna eest vastutava ministri määrusega kehtestatud korras (§ 167).

Vastav kord on kehtestatud Sotsiaalministri 23. detsembri 2010 määrusega nr 10 „Liikumispudega või pimedat inimest teenindava sõiduki parkimiskaardi vorm ja väljaandmise tingimused“. Viimased muudatused kõnealuses määruses jõustusid 7. märtsil 2025. Muudatuste üheks sisuks oli täpsustada parkimiskaartide väljaandmise aluseid, sõnastades muuhulgas, et parkimiskaardi väljaandmise aluseks on isikule, kellel on tuvastatud puude raskusaste, **sotsiaalkaitse infosüsteemi kantud** puude raskusastme tuvastamise otsus.

Tegelikkuses sotsiaalkaitse infosüsteemile KOVidele ligipääsu ei anta, vaid suunatakse puude otsuse saamiseks kasutama sotsiaalteenuste ja -toetuste infosüsteemi.

Asjassepuutuvad õigusaktid

Vaatamata sellele, et puude raskusaste tuleb määruse kohaselt tuvastada sotsiaalkaitse infosüsteemi kantud andmete põhjal, keskendub sotsiaalministri 23. detsembri 2010. a määruse nr 90 „Liikumispudega või pimedat inimest teenindava sõiduki parkimiskaardi vorm ja väljaandmise tingimused“ muutmise määruse eelnõu seletuskiri sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistrist (STAR) saadavatele andmetele. Eelnõu ettevalmistajad selgitavad, et kuna parkimiskaarte väljastavad kohalikud omavalitsused, kelle sotsiaaltöö spetsialistide igapäevane töökeskkond on sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister (STAR), on selle kaudu võimalik parkimiskaardi väljastamiseks vajalikke puude tuvastamise andmeid teisest registrist pärida. Õiguslikuks aluseks selliseks andmete ristikasutuseks tuuakse sotsiaalseadustiku üldosa seaduse § 39 lõike 1 punkt 6, mille kohaselt töödeldakse sotsiaalkaitse infosüsteemis (SKAIS) andmeid isiku puude kohta, SKAISi põhimääruse § 13 lõike 3, mille kohaselt kantakse registrisse puude raskusastme tuvastamise otsuse andmed ning STARi põhimääruse § 13 punkti 2, mis annab õiguse sotsiaalkaitse infosüsteemist saada isiku puude andmeid.

Tartu Linnavalitsus ei pea sellist tõlgendamist õiguslikult lubatavaks. Avaliku teabe seaduse § 43⁶ lg 2 sedastab, et andmete töötlemisel, mida kogub põhiandmetena teine riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu, tuleb aluseks võtta vastava teise andmekogu põhiandmed. Põhiandmed on riigi infosüsteemi kuuluvasse andmekogusse kogutavad andmekogu unikaalsed andmed, mis tekivad andmekogu haldaja avalike ülesannete täitmise käigus (§ 43⁶ lg 1). Sotsiaalministeerium oma tõlgenduses möönab ka ise, et puude andmed on SKAISi põhiandmed, nägemata samas mingit vastuolu nende saamiseks kasutada parkimiskaardi andmise menetlusse mittepuutuvat andmekogu.

Me ei sea kahtluse alla, et sotsiaalteenuste ja -toetuste ning muu abi osutamise menetlemisel ja dokumenteerimisel on õigus STARi kaudu need andmed SKAISist saada. Paraku puudub seaduslik alus parkimiskaardi dokumenteerimiseks STARis. Tegemist ei ole sotsiaalteenuste ega -toetustega ega muu abi andmisega sotsiaalhoolekandeseaduse (SHS) § 141 tähenduses. Ei SHSis ega STARis esitatud lubatud andmekoosseisu hulka parkimiskaardi andmed ei kuulu. Leiame, et KOVidel puudub õiguslik alus edastada SKAle andmed isikule väljastatud parkimiskaardi kohta. Ka riikliku järelevalve vajaduseks mitte, sest järelevalvepädevus liiklusseaduses pandud kohustuste täitmiseks SKAl puudub.

Sotsiaalkaitse infosüsteemi põhimääruse § 19 lõike 2 kohaselt toimub seadusega ettenähtud ülesannete täitmiseks infosüsteemist andmete väljastamine teise andmekogusse või teisele asutusele asutustevahelise andmevahetuskokkuleppe alusel. Seni on SKA keeldunud sellist andmevahetust võimaldamast. Kuna KOVidel pole olnud muud ligipääsu puude andmetele, oleme seni leppinud Sotsiaalministeeriumi ja SKA nõutud lahendusega. Samas kõnealusest seletuskirjast nähtub, et tegemist ei ole ajutise tehnilise suutmatusega, vaid ministeeriumil puudub soov ja kavatsus muuta andmevahetus õiguslikult, sh andmekaitiseliselt lubatavaks.

Tartu linn koostöös Eesti Linnade ja Valdade Liiduga (ELVL) esitas eelnõu kooskõlastuse käigus omapoolsed märkused eelnõule. Need on leitavad eelnõude menetlemise infosüsteemist: <https://eelvoud.valitsus.ee/main/mount/docList/cd9c2973-f631-45e5-b959-39473837bce1?activity=1#Pqp0lnz3>

Paraku ELVLi märkustele selget tagasisidet ei antud. Telefoni teel tehtud pärimisele vastati suuliselt, et märkused ja ettepanekud lubati võtta arvesse teema edasisel arutamisel, sest olulisemate muudatuste tegemiseks on vaja muuta seadusi. Selline seadusemuudatuse ootus on kestnud juba pikemat aega. ELVL osundab eelnõu kohta esitatud märkustes 2020. aastal Sotsiaalministeeriumilt saadud vastustele, mille kohaselt on loodud soodustingimustel parkimise võimaldamise teenuse disainimise töörühm. Seega tundub ministeerium mõistvat, et teenuse ümberkujundamine ei saa olla pelgalt õigusakti sätte sõnastuse muutmine, vaid see eeldab koostöös teenuse tarbijatega parimate lahenduskäikude otsimist. Sellest hoolimata on praegu tekitatud olukord, kus sisuliselt üleöö peavad need KOVid, kus parkimiskaarte ei väljasta sotsiaaltöötajad, oma tööprotsessid muutma STARi-keskseks. Leiame, et selline lähenemine riivab oluliselt KOVide enesekorralduse õigust ehk õigust ise otsustada, kuidas talle pandud ülesannet täita.

Seletuskirja punktis 4.2. on püütud selgitada andmekaitsealast õiguspärasust. Lühidalt on ministeeriumi soovitatud tööprotsessi vastuolule isikuandmete töötlemise põhimõtetega viidatud ELVLi märkustes. Seletuskirjas selgitab ministeerium, et andmete töötlejaks on jätkuvalt vaid volitatud töötlejad, mõistmata, et liikumispuudega või pimedat inimest teenindava sõiduki parkimiskaardi väljaandmisel on isikuandmete vastutavaks töötlejaks KOVid. Paraku STARi põhimäärus sellist võimalust ei näe, et teatud menetluste puhul on SKA infosüsteemi pakkujana volitatud töötleja rollis. Rõhutame veel seda, et STARi kaudu isiku puude kohta info saamiseks tuleb talle nõ avada toimik, mis tähendab, et isegi kui isik ei vaja mitte kunagi mingit

sotsiaalteenust, -toetust ega muud abi, on ta kliendina infosüsteemi sisestatud ja tema andmeid säilitatakse STARis 10 aastat. Tartu Linnavalitsus peab parkimiskaartide üle arvestust dokumendihaldussüsteemis ning seal on vastavate otsuste säilitamise tähtaeg 5 aastat.

Leiame, et õiguspärane lahendus kehtivate õigusaktide täitmisel on otseligipäas andmevahetuskokkuleppe alusel SKAIsile puude raskusastme tuvastamise otsuse saamiseks.

Ootame Teie soovitusi nii omavalitsuste kui ministeeriumide tegevuse liikumispuudega või pimedaga inimese parkimiskaardi väljaandmisel kooskõlla viimiseks liiklusseaduse, sotsiaalseadustiku üldosa seaduse, sotsiaalhoolekande seaduse, avaliku teabe seadusega ja isikuandmete kaitse üldmääruse nõuetega.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Jüri Mölder

linnasekretär